Звон.

Беларуская штодзенная палітычна-літэратурная часопіс.

Рукапісы павінны быць перапісаны чытэльна. Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад Рэдакцыі.
Рукапісы назад не выдаюцца.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
м. Мінск, Юбілейны дом.

Цана нумару 1 марка.

Год выданьня I.

РЭДАКЦЫЯ адчынена штодня, апрача сьвят ад 9—12 гадз. і ад 5—7 гадз.

Цана абвестак:
за 1 радок за тэкстам . . . 2 м.
шукаючым працы, за абвестку 2 м.

№ 3. Менск, Пятніца 29 жніўня 1919 г. № 3.

Дзеле вялікага недахвату паперы газэта часова выходзіць тры разы на тыдзень: *у панядзелак, сераду і пятніцу.*

Абвестка № 1.

1) Гэнэральны Камісар Усходніх Зямель распарадзіўся, каб на усей Менскай зямлі, занятай цяпер польскім войскам ад сягодняшняга дня быў заведзены Цывільны Урад.

2) Уся земля, якая раней называлася Менскаю губэрняю, апрача Новагрудскага і Пінскага паветаў цяпер завецца Менскім округам.

3) Округ дзеліцца на паветы і воласьці. Граніцы паветаў і валасьцей будуць такіе самые, як былі і раней.

4) Начальнікам Менскага округу будзе Намесьнік Гэнэральнага Камісара у округу, а начальнікамі паветаў—павятовые камісары.

5) Намесьніка Гэнэральнага Камісара у округу і павятовых камісараў назначае Гэнеральны Камісар усходніх зямель.

Начальнікамі у кожнай воласьці будуць Войты (старшыны), а у кожнай весцы і сяле—солтысы (старасты). Войтаў і солтысаў будзе назначаць павятовы камісар.

Намесьнік Гэнэральн. Камісара Менскага Округу
Ул. РАЧКЕВІЧ.

Адміністрацыйны Кіраунічы справамі МЕШЧАНОЎСКІ.

Плебісцыт на Беларусі.

Як ведама, на Літве і у нас, на Беларусі, павінен адбыцца плебісцыт. Што тычыцца Літвы, то яна сама за сябе пастаіць. Мы толькі мусім зазначыць, што палітычная доля Літвы аднаковая з палітычнаю доляю Беларусі, што нашы старонкі прадстаўляюць адну эканамічную адзінку, разьбіць каторую ня можа адважыцца ніхто, калі думае будаваць сваю работу на цьвёрдым гістарычным і эканамічным грунце. Толькі ў палітычнай і эканамічнай злучнасьці з сваім гістарычным адвечным суседам і кампаном, з Беларусью, Літва можа быць Літвою. Сама па сабе Літва ня мае палітычнага значэньня і ангельцы яе *толькі* цешаць абяцанкамі. Усю гісторыю Літвы рабілі беларусы, і калі Беларусь пры сучасным палажэньні—адзінка (1), то Літва нуль (0). Адгэтуль відаць, што толькі ў палітычнай і эканамічнай злучнасьці Літвы з Беларусью, яна мае значэньне, бо толькі пры адзінцы і нуль творыць значную цыфру *10*. І наагул, рэяльны палітык заўсюды шукае цьвёрдага, пэўнага і выпрабованага грунту. А гэты цьвёрды і выпрабованы грунт ёсьць наша слаўная гісторыя, каторая сьведчыць, што Беларусь, Літва і Польшча заўсюды складалі адну палітычную злучнасьць. Сюды далучалася яшчэ і Украіна, але калі яна сама ня здолае вызваліцца с-пад Масквы, то на сучасную сітуацыю рахаваць ей трудна, бо Маскоўшчына ніколі ня памірыцца з утратаю Украіны. Гэта з аднаго боку, а з другога боку трудна спадзявацца, каб Польшча магла цяпер -жа аказаць ёй рэяльную помач, хоць, як відаць з газэт, украінцы вядуць у гэтым сэнсе перагаворы з Польшчай.

Зазначыўшы гэта, вернемся да плебісцыту на Беларусі. Плебісцыт—гэта ёсьць запытаньне да ўсяго народу пэўнага краю: за каго ён сябе лічыць і як мае будаваць сваё жыцьце, або, лепей сказаць, *як ён хоча жыць,* з кім ён мае кампанаваць ці да каго далучыцца, або хоча жыць сам сабою, *незалежна ад нікога.* Калі на плебісцыту людзі скажуць, што яны—палякі, то іх землю далучаць да Польшчы, а калі скажуць, што яны—расійцы, або маскалі, то іх аддадуць Расіі, або Маскоўшчыне. Кожны з нас ведае, што „прымацкі хлеб батрацкі“. Дык вось дзеля таго, каб не аддалі нас да каго небудзь у прымы, дык народ наш павінен сказаць, што ён не паляк і не маскаль, або расіец, (рускі), але *Беларус.* Далей ён павінен сказаць, што хоча мець сваю гаспадарку, або сваё ўласнае дзяржаўнае Гаспадарство і прасіць Польшчу, каторая мае сілу і з каторай Беларусь цэлые соткі год жыла супольна, каб яна дапамагала ёй адбудаваць сваё Гаспадарство, каб яно потым палітычна далучылося да яе, як *роўнае з роўным і вольнае з вольным,* подлуг жаданьня нашых продкаў.

Але ня можа быць нічога горшага на сьвеце, калі народ наш, дзеля свае нацыянальнай несьвядомасьці, назаве сябе расійцам і калі яго далучаць да Маскоўшчыны. Маскоўшчына—вінавайца ўсяго нашага гора, усей нашай гістарычнай пакуты. Гэта дзякуючы ёй старонка наша на працягу соткі год была полем вайны для расійцаў са швэдам, французам, а потым немцам. Мы ужо ня кажам пра тое, што Масква ніколі не паважала і паважаць ня будзе нашай нацыянальнай душы, і ніколі ня будзе шанаваць нашай мовы, нашай культуры і лічыць нас за асобны народ. Вось-жа каб не здарылося гэтага, дык няхай дазволено будзе павесьці шырокую агітацыю сярод несьвядомага беларускага народу.

І толькі тагды плебісцыт можа даць патрэбные рэзультаты. Польская улада павінна зрабіць гэта, бо палякі добра ведаюць, як цяжка пераживаць палітычны палон і нацыянальную паняверку. Беларуская інтэлігэнцыя, як плоць ад плоці і кроў ад крыві народу свайго, мае права гаварыць за яго і апекавацца лепшай доляй яго. Беларускіе дзеячы павінны мець шырокую магчымасьць рабіць зьезды, склікаць сходы, мітынгі як у месьце, так і на сёлах і вёсках.

Будаваньне беларускай школы.

Свайго часу у нашай пэрыадычнай прэсі, як у «Вольнай Беларусі», так і у «Беларускім Шляху», выясьнялося значэньне нацыянальнага выхаваньня народу для яго культурна - эканамічнага росквіту. Там гаварылося, паміж іншым, што Эўропа ніколі-б не дайшла да таго стопня культуры, калі-б у ёй выкладаньне вялося ў лацінскай мові. Толькі нацыянальная школа дае магчымасьць народу выявіць яго душу, прынесьці свае у агульны скарб чалавечай культуры. Дух нацыі выяўляе сваю асаблівасьць навет у чыстых навуках, дзе, здавалося-б, не ні павінна быць. Досыць параўняць легкія, жывыя спрытныя (грацыёзныя) матэматычныя творы французаў з важкімі, грунтоўнымі творамі у тым жэ крэсі немцаў, каб зразумець усю вагу нацыянальнага вахаваньня. Дух кожнага народу найбольш выяўляецца у яго мові. Але дзіўная рэч, асобы вынарадаваныя праз выхаваньне у чужой школе, у сваіх творах выяўляюць дух таго народу, з якога паходзяць. Хахол Гоголь, пішучы па-вялікаруску, выявіў юмор украінцаў. Беларус Дастаеўскі прынёс у расійскую літэратуру саўсім невядомы кацапам дух жальбы. Мы вельмі добра разумеем Міцкевіча, нашага радака, хаця ж ён пісаў папольску. Карамзін кажа, што гаворачы з радаком навет на чужой мові, мы яго лепей разумеем, як другіх людзей.

Перад намі адчыняецца шырокае поле па адбудаваньню свае культуры і школы, пахованых блізка на 3 векі, дзякуючы абмылкам, за каторыя прышлося адпакутаваць і нам і нашым суседзям. Мы жывем на зямлі, на якой ад веку вядзецца барацьба усходу з захадам: Масковіі з Польшчаю. Польскі уплыў выціснуў нашую культуру і пры цару Алексею захапіў навет Маскву. Як ведама, адукованае грамадзянство пры ём гаварыло папольску. Маскоўцы у значнай часьці пабудавалі сваю літэратуру на нашай і у астатным веку ні толькі выпіхнулі з нашага краю польскую культуру, але хацелі выпіхнуць яе і з самае Польшчы, маючы замер абрусіць яе. Культура захаду два разы пракацілася па нашай зямлі на ўсход (1-ы раз у 1612 г., 2-гі раз у 1812 годзі) і адкацілася два разы назад. Цяпер 3-і раз культура захаду пасуваецца на ўсход, але напатыкае велькі атпор азіяцкай культуры.

Пры барацьбе культуры з варварствам, сьвету з цемраю шмат выцерпяло наша грамадзянство. Пасьля 1864 году усе нашыя ураднікі асталіся без мейсц, бо ня ведалі расійскай мовы. Цяпер шмат нашага грамадзянства, ня ведаючага ані польскай, ані беларускай мовы, астанецца так сама бяз хлеба. І мы ня ведаем, калі скончыцца гэто змаганьне дзьвёх культур. Яно бы скончылася тагды, калі бы тут умацавалася мейсцовая беларуская культура.

Пакуль гэтаго ня будзе, у нашых школах 2-го стопня павінны выкладацца адзінакава дзьве мовы, як расійская, так і польская, каб старана, узяўшая верх, не выкідала нашых людзей, як нешто не патрэбнае.

Пераходзячы да тэхнікі беларусізацыі школы, мы павінны сказаць, што зачыненьне расійскіх школ без замены іх беларускімі было б шкадлівым для культуры нашага краю. Тым часам ні толькі мы ня можам іх замяніць беларускімі школамі, але палякі ня у стані замяніць іх польскімі, бо дзеля гэтаго у іх ня знойдзецца ні патрэбнаго ліку настаўнікаў, ні падручнікаў і прыладаў. Аб нас і гаварыць няма чаго.

Мы не бальшавікі і ня думаем, што трэба раскідаць стары сьвет, а пасьля збудаваць на яго мейсцы новы. Мы думаем, што жывучы у старом домі трэба будаваць новы і перайсьці у яго, калі ён будзе гатовы. Трэба стопнёва беларусізіраваць усе школы краю, асабліва рускія. Беларуская мова, гісторыя, геаграфія і прыродазнаўство павінны прахадзіцца ў іх найлепей. Пры выкладаньні польскай і рускай мовы трэба зьвярнуць асаблівую увагу на тых песьняроў, каторыя малююць наш край, як Сыракомля, Оржэшкова др. Не гаворачы аб тым, што у нас няма патрэбных падручнікаў, навет тое, чаго было надрукавана аб беларусах, зрабілося рэдкім.

Літоўскі Статут, старыя акты, эвангельля Цяпінскаго, вы ня знойдзеце ні у якой бібліатэцы.

Што тычыцца самага пэрсоналу, каторы возьмецца беларусізіраваць школы, то ўсе настаўнікі-дзеці се-

КАЛЯДНАЕ ПАВІНШАВАНЬНЕ.

Гэта ў паншчыну калісь, кажуць, яшчэ была,
Саладуха Харытон і Сьлімак Даніла,
З імі Марка Галаўня разам, як на сходзе,
Сталі радзіцца у траіх:—Час—бо падыходзе,—
Незадоўга тыдзень шась,—глядзі і Каляды.
А тут пана віншаваць трэ', каб быў ён рады.
Дык жа, што і як сказаць і з чаго пачаці,—
Утраіх цяпер сядзяць, радзіцца у хаці.
Бо сказаць што абы-як, пану не гадзіцца,
Кожны мусе свае знаць добра, каб ня зьбіцца,
Пану, жонцы і дзецям і усей радзіне,
Каб жаданьне рэзаў скрозь, а ня быў разіня.
Во й пачалі. Кожны ўсяк зданьне выкладае,
А чарод—наперад йсьці—той таму скідае:
Саладуха—Галаўню, Галаўне-ня міла.
Кажэ ён, што шмат лаўчэй гэта Марку-б была,
Марка ўперся: „Далі-бог, сьмеласьці не хваце!
Ты наперад лепей сып, ня спрачайся, браце!“
А Даніла ня ў той бок: „Трэба розум меці.
Прэце-ж ты ўжо, Харытон, шмат бываў на сьвеце.“—
Хоць спрачаліся доугі час, за то вышла штучна:
Марк пачаць меў, двое тых падцяць мелі зручна.
Марк сказаў-бы: „Дай-жа, Бог, шмат здароўя пану!“
Харытон пад-то: „І жонцы гэта-ж жычыць стану“.
А Даніла на канцы меў адрэзаць сьмела:
„Разам з дзеткамі шчасьць, Бог!“ Во, прынамсе-дзела!
Пекне уздумалі сабе, лепш і быць ня можа.
Ужо каляды на дварэ, дзякуй Табе, Божа.
Першы дзень. Пан рана устаў, сеў і пье гарбату.
Трох суседзяў, мужыкоў, бачэ,—йдуць у хату.
Ну, вядома, пан у міг адгадаў прычыну,—
Адвярнуўшыся да іх, зробіў пекну міну
І чакае. Сам аж рад, толькі вусы праве.
Як на ліха справа ўся вышла ня цікаве:
Марк ступіў ўжо праз парог, толькі разагнаўся;
Толькі мову меў пачаць,—лапаць разьвязаўся;
Харытон іноў усьлед ды ступіў на лыка,
Марка толькі рэзаць стаў, як струна с-пад смыка:
„Дай-жа, Божа,—пану ўсё!“—ды як зачапіўся,
Грымнуў з усіх чатырох, носам аж зарыўся,
У злосьці скляў—„Бадай цябе ліхо напаткало!“
Харытон пад-то: „Дай, Божа, каб і жонцы стало!“
А Даніла свой язык не пасьпеу стрымаці,
Вале: „Дзеткам і радным і панскае хаце!“—
У гарачцэ кожны з іх не здалеў стрымацца.
Хто-ж мог думаць, каб як-раз дрэнна магло стацца?
Па ўгавору між сабой валюць, каб ня зьбіцца,
Аж прышлося ўсім траім скурай адплаціцца.
Посьле у стайні мужыкі і пан, па дубасе,
Здагадаліся усе, але ўжо па часе.
Каб абмылку справіць як, гневу каб ня была,—
Пан гарэлкай частаваў, пані абдарыла.

Альбэрт Паўловіч.

ЗВОН.

Ціхі летні вечар спушчаўся над сялом распаўсюджваючы цені скрозь па зямлі, толькі вежы цэрквы з высокай званніцай, абведзеные, як сінімі брыжамі, верхамі векавых ліп, блішчалі на слонцы сваімі крыжамі. На званіцы стаяў дыякан пад'ехаўшы з места на заўтрашні дзень з прычыны царкоўнага сьвята.

Ен стоячы паглядаў на мейсцо з якога толькі што прыехаў і якое, як бы акутаўшыся усе туманом, хавало свае будоўлі у моры зеляні, толькі вежы цэрквы бы на перакор яго жаданням, вырваўшыся із агульнай масы хат, стройна сядзелі на цемна-блакітным фоні вячэрняга неба.

На ўсім абшары які толькі абхопліваў вока, рознаколерными плямамі былі раскіданы палоскі,

лян могуць выкладаць па-беларуску. Тыя, што ня могуць выкладаць па-беларуску, маглі-б тым ня меньш рабіць беларусізацыю школы, прышчэпляючы любоў да беларускае мовы, народу і яго звычаяў. Вядома, што гэтая беларусізацыя школы павінна быць у руках беларускіх арганізацыяў.

Шмат беларускай інтэлігэнцыі з расійскім выхаваньнем было эвакуована ў Расею. Там яна пэўна мае службу, адтрымвае вялікія грошы і дзякуючы дарагоўлі марнее з голаду. Яна з ахвотаю павернецца дадому. Выцярпеўшы на свaей скуры бальшавіцкія парадкі і блізка пазнаёміўшыся з кацапамі, іх ідэалёгамі бальшавізму, яна вернецца дадому чыстая ад бальшавізму і масквафільства, якое было ёй прышчэплено у расійскіх школах нашага краю.

Нашая інтэлігэнцыя з польскім выхаваньнем тым больш пойдзе з намі разам. Дзіўная рэч, у той час, калі дзеці беларускага народу забывалі сваю мову для расійскае, у гэты самы час шмат хто з палякоў нашага краю навучыўся беларускай мові дзякуючы блізкаму знаёмству з нашым народам і не нагарджаньню ім. Аб канкрэтных кроках беларусізацыі школы будзе асобны артыкул.

24/VIII 1919 г. Х.

Каму гэта патрэбна?

Цяпер такая дарагоўля і такая вялікая і акропная недастача ўсіх рэчаў людзкай патрэбы, што папера, напрыклад, цэніцца на вагу золата. Тым часам мы бачым, што гэтая папера псуецца няма ведама на што. Людзі гандлярскага гатунку скупляюць паперу і праз друк забаўляюць гультайскую буржуазную публіку, што цалюткіе дні спацыруе па сквэрах або сядзіць, як павукі, па крамах і спэкулюе на розных грашах.

Каму, напрыклад, патрэбна такая газэціна, як „Минскій Курьер“? Каму яна цікава, як ня тым гандляром што сядзяць, як павукі ў павуціне, у дзьвярох сваіх крамак ды бавяць чытаньнем час, чакаючы сваіх ахвяр у асобе галодных людзей“ Хіба ў гэтакіх газэтчыкаў ёсьць ідэя, хіба яны маюць які кольвек інтэрас у жыцьці, апрач інтарэсу да нажывы? Вось „Минскій Курьер“ добра ведае, што Менск напоўнен маскоўскім чынавенствам і пачынае спэкуляцыю. Ен добра ведае, што воўка ў лес цягне, што чынавенство расійскае рвецца да Дэнікіна, каб потым злучыцца з ім ды разам ісьці проці польскага войска на Беларусі, і, здрадзецкі укланіўшыся у бок Польшчы, валае: „Туда! за Днепр, на Маскву“, вызваліць іх нікчэмных братоў с-пад бальшавікоў, каб потым ваяваць проці Польшчы. Як не адсохла рука у гэтага „Минскага Курьера“, калі ён пісаў гэта? На што, за якую ласку польскае войско, напалавіну складзенае з сыноў Беларусі, пойдзе вызваляць вашага брата? Няхай ён сам вызваліцца, а калі ня можа, дык туды яму й дарога. Ня дарма-ж ваша прыказка кажа: „по Сеньке и шапка“. Пашукайце сабе „варяга“ ў іншым месьце. А шукаць вы умееце,—паклікалі-ж вашые продкі Рюрыка з-за Балтыцкага мора. Пашукайце там і цяпер. Кіньце удаваць з сябе прыяцеляў Польшчы і годзі баламуціць людзей. Вам ніхто не паверыць. Брахнёю сьвет пройдзеш, але назад ня вернешся. Хто вам паверыць, што тут жыве „русскій народ“? У нас—Беларусь, і на Беларусі кожны расіец гэтакага гатунку ёсьць вораг змучанага беларускага народу.

Дык каму гэта патрэбна? Каму патрэбен „Минскій Курьер“? Калі ён патрэбен толькі гандляром і ворагам беларускага народу, дык хіба можна цярпець, каб ён існаваў?!

Я. Л—к.

Політычные навіны.

«Пауночна-заходні урад» Расіі.

Паведамляюць з Гэльсінгфорсу аб складзе расійскага паўночна-заходняга ўраду: прэмьер-міністар Ліаносов, ваенны—гэнэрал Сувороў, ўнутраных справаў Александроў, дарог—Максімоў, харчавання—Маргуліес, дзяржаўнага контролю—Іваноў, без портфэляў: Карташоў, Кузьмін-Караваеў, Горы, Бутлероў. Спадзяюцца, што гэты ўрад зробіць скарэйшым заняцьце Пэтэрбургу.

70 мільенау для Вільгельма. Мараўская Острава. 22-8. Чэш-

засеяные-рознаю збажыною.

Невялічкіе пералескі, як бы маскі зяленае фарбы на пярэстым полі дапаўнялі яшчэ сабою хараство гэтай карціны.

Дыякан моўчкі стаяў, абпершыся на балясы званніцы і не пачуў нават зразу голасу знаемага рыбалкі Парфена, які, седзячы на калодцы пад звонам, разглядаў яго нутро, меўшае на сабе сьляды пабелы.

„Ну і зачым гэта бразгаць у звон, хіба без яго нельга абыйсьцися? Кацёл бы які выйшаў з гэтае медзі? У Амэрыцы гэтага мабыць ня зробяць бо там народ пэўне інакшы“—гаварыў ен, адварочваючыся да дыякана.

„Не гавары гэтага, Парфен“,—адказаў дыякан, адарваны гэтай прыкметкай рыбалкі ад сваіх думак і гледзячы у далячыню ён пачаў ціха але уразумленна гаварыць.

„Ці ведаеш ты якое ціхамірые наводзіць звон на душу чалавека, калі ён пачынае плыць, шырачыся навокал званічнае вежы і абхопліваe сабою такі абшар, якога ты не абхопіш, ды ні адзін чалавек не абхопіць сваім вокам.

Гэты звон, ужо праз колькі рокаў гудучы з гэтае вежы, выклікаў лепшые пачуцця у людзей, навейваў ім лепшые думкі.

Колькі дабра зрабілося у сьвеці пад уплывам яго.

Можа і ты, калі небудзь, засьцігнуты ім ў дарозе, успамінаў свой дом і шкадаваў, аб тым, што ты ні там, або будучы у чужыні, і пачуўшы яго, думкамі пераносіўся на сваю старану і лепшые успаміны пра яе напаўнялі тваю галаву.

Ты паглядзі на могілкі, што хаваюць у сабе столькі памершых людзей пад гэтымі крыжамі; ні адзін з іх не адыйшоў туды, каб ён ні адсьпеваў с свае вежы хаўтурнае песьні па скананым жыцьці.

Сто рокаў таму назад, калі ня было на сьвеце яшчэ нас, гэты звон ужо гудзеў над нашаю вескай і столькі часу прайшло ужо, столькі людзей зьмянілося у нашым сяле, а ён захаваўся й дагэтуль, нават з мейсца свайго не крануўся і яго голас як сто рокаў таму назад зваў продкаў нашых да царквы, так заве цяпер і нас злучаючы сабою тые даўно прайшоўшые часы з нашай парою.

Ні грукат машын, ні шум рэчкі, ня можа замяніць яго хараства, бо не гавора аб вечнасьці так, як ён.

У цяперашні час на усім сьвеце гудуць можа званы, завучы людзей адарвацца ад будзённае суетні, каб, на гадзіну якую забыўшы яе, перанесьціся думкамі да Таго, хто стварыў гэты сьвет.

Сколькі вялікіх момантаў у сьвеце прайшло пад гук званоў і сколькі яшчэ можа прайсьці. Пад іхні звон каралі ішлі на свае пасады, агалошвалі усялякіе законы. Яны ж гулі збіраючы народ на раду, абвешчвалі вайну і згоду і іхні-ж голас паведамляе нас аб неспадзеваных праяеах. Ось прыдзе зараз званар і як вытне у яго, то ты убачыш тагды як заварушыцца веска, як ажывіцца вуліца ад ідучага да царквы народу“.

„Зараз буду званіць“—пачуўся з нізу голас старога званара Міхея у адказ на нечае пытанне аб гэтым, і праз некалькі хвілін яго сівая галава паказалася на сходках, а потым і ўвесь ён улез на званіцу і стварыўшы крыж пачаў цягаць рукою за вяроўку.

Ціхі звон паплыў у вячэрнім паветры. Парфен стаяў у вакне званіцы і глядзеў на панораму, якая раскінулася перад ім; задума відна была на яго твары.

Вецер шавеліў выбіўшыеся с пад шапкі валасы. На ліпах няўпынна пералятали з галіны на галіну верабы.

А звон ня уціхаючы гудзеў над сялом.

Т. З.

скае прэсбюро паведамляе: прускі міністар грашовых справаў ўнес ў раду міністраў праэкт аб выдачы быўш. кайзэру Вільгельму 70 мільёнаў марак.

Антанта і Украіна. Лозанна. „L'Ucraine" паведамляе: «Вышэйшая Рада мірнай конфэрэнцыі пастанавіла, нарэшці, паслаць на Украіну анкетную місію, на чале з начальнікам гэнэральнага штабу Лежэрэ і паручыкам Жэнэрвье. Прыехаўшы 21 ліпня ў Камянец-Падольскі, місія адразу пачала зносіны з абодвымі украінскімі урадамі, маючы на мэці выясніць палажэнне краю і настрой насялення. Выказываючы тое, што мы можам толькі пашкадаваць чаму гэта не сталося на некалькі месяцаў раней, цешымся з таго, што нам ў будучыне не давядзецца задавальняцца тэндэнцыйнымі інформацыямі расійскіх монархістаў.

— —

Беларуская кроніка.

Фармаваньне Беларускага войска. Беларуская Вайсковая Камісія выдзеліла падкамісіі: арганізацыйную з палкоўнікам Канапацкім на чале статутную з Я. Станкевічам на чале і кваліфікацыйную на чале з інжэнэрам К. Душэўскім. Арганізацыйная падкамісія мае сваім заданьнем апрацаваньне проэктаў стварэньня беларускіх баявых адзінак; статутная занята перакладамі ваенных статутаў і уставаў, якая праца мае быць закончана у канцы гэтага месяцу.

Новая беларуская часопісь. Хутка у Вільні пачне выходзіць новая беларуская газэта «Незалежная Беларусь". Газэта мае выходзіць 3 разы у тыдзень.

Голад у быушым прыфронтавым рубежы. У Беларускую Цэнтральную Раду Віленшчыны і Горадзеншчыны прыежджаюць чуць ні што дня дэлегацыі, якіе паведамляюць аб цяжкім становішчы насяленьня быўшага прыфронтовага рубежу. У гэтых частках Свенцянскага, Ашмянскага, Навагрудзкага паветаў дзеля браку хлеба, пануе пошасьця тыфусу, чорнай воспы, дэзынтэрыі і др. Патрэбна вельмі скорая помач.

Беларуская Гімназія у Вільні. 9 верасьня пачынае вучэньне. Экзаміны ўступные пачынаюцца 1 верасьня. Ў гімназію прымаюцца хлапцы і дзяўчаты. Пры гімназіі для вучняў істнуе інтэрнат. Гімназія месьціцца на Вострабрамскай вул. № 9.

Польская прэса аб Беларусі. Апошнімі часамі, асабліва пасьля заняцьця Менску, многа увагі на беларускіе справы зварочвае польская прэса. Беларусі і Беларускім справам пасьвячаюцца цэлые артыкулы. Асабліва часта гэткіе артыкулы напатыкаюцца у варшаўскай „Gazecie Polskiej" і віленскай „Nasz Kraj".

Беларуская часопісь у Бэрліне. У Бэрліне беларускім інформацыйным бюро выдаецца беларуская часопісь у нямецкай мове: „Weissruthenische Nachrichten." Падобные часопісі выдаюцца у Парыжу і Праза-Чэшскай.

Справа арыштованых беларусаў. З вестак Юрыдычнай Камісіі Віленскага Бел. Нац. Камітэту даведваемся, што апошнімі днямі з Віленскае турмы зволнено да 30 беларусаў. Застаецца у турме да 50 арыштаваных.

Паведамленьне Польскага Гэнэральнага Штабу.

Ад 24 жніўня 1919 г.

Фронт Л.-Беларускі. Посьле пяцідзенных заузятых баеў у райёне Докшыц, нашы аддзелы разьбілі бальшавіцкіе сілы, што стаялі на ліні Пліса-Лужкі, змусіўшы сьмелай акружнай атакай частку тых сіл паддацца. Нашы аддзелы занялі Шаркоўшчыну, Плісы, Лужкі, здабыўшы 2 панцыр. цягнікі, 7 лёкам., 130 вагонаў і велькі запас амуныцыі. Лічба ўзятых палоных дасягае 40 аф. і 900 салдатаў.

На рэшце фронту без перамен.

Фронт Валынскі. Апрача разьведак, іншай баевой чыннасьці няма.

Фронт Галіцыйскі. Спакой.

Сп. аб. Шэфа Гэн. Штабу
Галлер, палкоўнік.

Ад 27 жніўня 1919 г.

Фронт Л.-Беларускі. У ваколіцах Сьвіслачы заўважаны вялікі рух непрыяцельскіх патрулеў. На паўночным участку—непрыяцель ў адвароце на Полацк і Дзісну. Абсадзіў ен Пракішкі, Пукалы і Манюкі. Непрыяцельскіе патрулі ўчора былі ў Румшанах і Чыжунах. Дужы патруль абстрэльваў дварэц Дукшты.

Участок ўсходні: Пры здабыцьці Глуска нашыя часьці ня мелі а ніякіх стратаў. Здабыча яшчэ не падрахована.

Велькапольская группа: Гасьцінец ўдоўж рэкі Бярэзіны ад Сьвіслачы да Бабруйска, як і место Сьвіслач пад моцным артылерыйскім агнем. Удоўж чугункі Ясень—Бабруйск куляметны і карабінны агонь з панцырнага поезду. На участку 3 Дыв. Лег. паядынчые стрэлы непрыяцельскай артылерыі. Разьбіты непрыяцель хаваецца па лясох. Лічба палонных падвышаецца. Зарэестровано 1000 чалавек. Гэтак сама павялічваецца здабыча: да 5000 артыл. снар., адзін лекомотыў, 16 машынных стрэльбаў і каля 1000 стрэльбаў ручных.

Павед. фронту Л.-Беларускага.

———

Дописы.

Польскі мітынг.

17 жніўня адбыўся у Менску вялікі „wiec polski". Сход меў інформацыйны характар. Гаварылі многія прамоўцы і на розныя тэмы. Н. Камісара Рачкевіч у некалькіх словах выказаў думкі Пілсудзкага і Сойму Польскага, каторых ён тут ёсьць выразіцелем волі.

Між іншым пан Рачкевіч гаварыў, што палякі прыйшлі вызваліць нас, сваіх братоў, з зладзейскае, бальшавіцкае ўлады і што іх шчырым жаданьнем есьць пашырыць як мага болей прасьвету і народнае асьведамленьне,—цераз каторае толькі і можа наступіць зьбліжэньне двох братніх народаў; што прыйшлі яны да нас, як роўныя да роўных, што хочуць жыць з намі згодна і памагаць нам ў нашай працы. Потым зьвяртаў увагу земляўласьнікаў на тое, каб стараліся яны збліжацца да селян, каб забываючы крыўды сталі згодна да супольнае працы для бацькаўшчыны і што ўрэшці селяне самі дабравольна выкажуць сваю волю за фэдэрацыйнае злучэньне Беларусі з Польшчаю.—

Прамовы другіх тутэйшых палякоў былі не сусім згодныя з праўдаю.

Асабліва дзіўным здаваўся крык тысячы галасоў: „Niech żyje Mińsk polski". Гэты окрык мімаволі пасовываў пытаньне: чаму так хутка беларускі Менск перарабіўся на Менск польскі? Сапраўды ён быў некаліс у ўніі с Польшчаю але польскім ня быў.

Але хто гэта крычаў?

Крычала наша неўдзячная моладзь, узгадованая на зямліцы Беларусі.

Крычалі людзі без ніякаго асьведамленьня, бо ім так падсказалі другія—і вось такім хацелося-б сказаць „выбачайце ім, яны ня ведаюць, што чыняць".—

І мой окрык будзе такі: „Няхай жыве праца для роднага Беларускага краю".

N.

Рэдактар-выдавец
I. ЛУЦЭВІЧ.

З дозвал. Цэнзуры. Друкарня Я. Грынблята, Менск.